

RANA KOMMUNE

HANDLINGSPLAN MOT VOLD I NÆRE RELASJONER 2017 – 2022.

Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2017 -2022

1 Innhold

2	Hva ser vi?	3
3	Bakgrunn	4
3.1	Forankring	4
4	Formål	4
5	Definisjoner	5
6	Fakta.....	6
6.1	Statistikk.....	6
7	Plikt og ansvar.....	6
7.1	Offentlig ansatte.....	6
7.2	Helsepersonell	7
7.3	Politi	7
8	Tiltak i Rana Kommune	7
8.1	Barneverntjenesten.....	7
8.2	Barnevernvakt	7
8.3	Politiet	7
8.4	Krisesenteret i Rana.....	8
8.5	Alarmtelefonen for barn og Unge 116 111	8
8.6	Sykehuset i Rana.....	8
8.7	Familievernet i Rana	8
8.8	Alternativ til vold	8
9	tiltaksplan	8
10	Ansvarlig.....	10
11	Henvisninger – mer om temaet	10
11.1	Faglitteratur.....	10
11.2	Rapporter	10
11.3	Brosjyrer / annet arbeidsmateriell.....	10
11.4	Offentlige utredninger, meldinger og handlingsplaner	11
11.5	. Internettadresser.....	11
11.5.1	Andre nettsider	11

2 Hva ser vi?

Den generelle erfaringen er at vi

- venter for lenge med å erkjenne at et barn har problemer
- venter for lenge med å ta opp bekymringer vi har med kolleger
- venter for lenge før vi kontakter barneverntjenesten

Det er viktig med et godt samarbeid med foreldrene, men hensynet til foreldrene må ikke styre hva vi som har kontakt med barnet gjør – eller ikke gjør.

Det er vanskelig og unødvendig å sikre beviser for foreldrenes omsorgssvikt eller for problemer i familien. Ofte vil vi bare ha mistanke om at "noe" er galt. Du vil som regel kunne stole på magefølelsen din. Det er en grunn for at du er urolig. Skriv gjerne en logg/dagbok på hva du ser.

Barnet har det ikke bra på grunn av at foreldrene: 2

- bruker alkohol/rusmidler/medikamenter
- har psykiske lidelser
- utøver vold
- klarer ikke å gi god nok omsorg

Signaler hos barnet/ungdommen? (ikke en utfyllende liste)

Emosjonelt

Frykt
Mangel på mimikk
Tristhet, deprimert
Virker engstelig
Følelsesmessig ustabilitet, endring i humør og temperament
Utagerende atferd, aggressiv atferd
Blir innesluttet og stille

Atferdsmessig

Konsentrasjonsproblemer
Motorisk uro
Knuser leker, ødelegger ting
Overdrevent ansvarlig og tilpasningsdyktig
Gråter lett
Ikke gjort hjemmearbeid, glemming
Høyt fravær

Sosialt

Problemer med venner og sosial tilhørighet
Beskyttende overfor yngre søsken
Foreldre – barn samspill preget av konflikt, lite empati, lite eller overdreven oppmerksomhet

Kognitiv

Forsinket utvikling
Manglende respons
Spesifikke lære vansker
Manglende struktur og fokus

Kroppslig

Søvnforstyrrelser, trøtthet
Fordøyelsesproblemer
Vondt i magen eller hodet
"gjøre i buksa"
Blåmerker
Mange "vondter"
Vekten forandrer seg

Samarbeid med hjemmet

Manglende matpakke, gymtøy og lignende
Dårlig og skittent tøy
Manglende tilbakemeldinger fra foreldrene til skolen, barnehagen, SFO, fritid
Overdrevet samarbeid
Bagatellisering
Ekstremt mange forklaringer

2 Vi har valgt å bruke ordet "foreldre", men mener selvfølgelig også alle andre omsorgspersoner (som steforeldre, fosterforeldre, tanter og onkler...) og søsken i nær relasjon til barn og unge

3 Bakgrunn

Gjennom Soria Moria-erklæringen forpliktet regjeringen seg til å styrke innsatsen mot vold i nære relasjoner. I januar 2009 sendte daværende justisminister Knut Storberget et brev til kommunene der han oppfordrer til å utarbeide handlingsplan mot vold i nære relasjoner. I Rana ble det utarbeidet en handlingsplan i 2013 som ble vedtatt av kommunestyret i 2014.

Denne handlingsplanen er et ledd i innsatsen for å bekjempe vold i nære relasjoner i Rana kommune. Avdeling for Barn og familier har et spesielt ansvar for forebygging og avdekking av Vold og seksuelle overgrep i familier. Vi har i 2015/2016 deltatt i Nasjonal satsning på feltet « En god barndom varer livet ut» i lag med familievernkontoret.

Planen gjelder for alle hjelpetjenester samt skoler og barnehager i Rana kommune. Barns rett til beskyttelse mot vold, overgrep og utnyttelse er en grunnleggende rettighet nedfelt i FNs konvensjon om barns rettigheter, artikkel 19 og 34. [Barnekonvensjonen](#) er nedfelt i norsk lov.

Handlingsplanen skal bidra til at kommunale instanser samarbeider om å bekjempe vold i nære relasjoner og identifisere forbedringsmuligheter.

Handlingsplanen har fokus på hva vi ser og hva vi gjør med det vi ser.

Planen vil omfatte tiltak som gjelder hjelp til barn og unge i en vanskelig livssituasjon knyttet til ulike former for krenkelser og vold.

3.1 Forankring

[Barnekonvensjonen](#)

[Lov om barneverntjeneste](#)

[Lov om barn og foreldre](#)

[Helsepersonelloven](#)

[Straffeloven](#)

[Ekteskapsloven](#)

[Lov om kjønnglemløstelse](#)

4 Formål

Intensjonen med handlingsplanen er å forebygge vold og sikre at barn og unge i Rana kommune som blir utsatt for vold, blir oppdaget så tidlig som mulig og får hjelp fra et samordnet tjenesteapparat.

Det skal være enkelt for ansatte og innbyggere i kommunen å få oversikt over og kontakt med rett instans. Dette skal sikres ved at ansatte i Rana kommune har god kompetanse om:

- vold i nære relasjoner
- konsekvenser for voldsutsatte
- riktig oppfølging av utsatte
- hvordan oppdage at barn / unge blir utsatt for vold
- hvordan håndtere uro / bekymring
- hvordan samarbeide på tvers av enhetene

Målgruppen for handlingsplanen er alle kommunalt ansatte i Rana kommune som kommer i kontakt med barn og / eller deres familier.

5 Definisjoner

Planen handler om vold i nære relasjoner i barnefamilier. Med barnefamilier menes familier med hjemmeboende barn. Planen er rettet mot barn 0-18 år som utsettes for vold eller er vitne til vold.

Vold i nære relasjoner er et standardisert begrep hvor overgriper og offer er knyttet til hverandre ved nære familiebånd eller på annen måte betyr mye for hverandre i hverdagen.

Vold er enhver handling rettet mot en annen person, som gjennom at denne handlingen skader, smerter, skremmer eller krenker, får den andre personen til å gjøre noe mot sin vilje eller slutter å gjøre noe den vil. (Isdal 2000).

Vold mot barn er alle former for fysisk, psykisk eller seksuell mishandling, forsømmelse eller utnyttelse. Det regnes også som vold mot barn når barn er vitne til vold.

Vold i nære relasjoner omfatter:

Fysisk overgrep er å påføre barn smerte, kroppslig skade eller sykdom ved spark, lugging, klyping, biting, kasting, brenning, skålding, risting ("shaking baby syndrom) o.l. I de alvorligste tilfellene rammes barn av forgiftning, drapsforsøk eller drap. Mishandlingen kan skje med eller uten bruk av gjenstand.

Psykisk vold er krenkelser som rettes mot et barn systematisk eller over tid. Det kan være trusler, skremming, trakassering eller nedverdiggende behandling som påfører barnet følelsesmessig smerte. Når barnet opplever vold i nære relasjoner som for eksempel ved at en omsorgsperson blir truet eller utsatt for vold fra en annen voksen, kan dette regnes som psykisk vold.

Seksuell vold omfatter bl.a. blotting, kinking, fotografering, verbale kommentarer av seksuell karakter, seksuell preget berøring, onani, oralsex, samleie, innføring av gjenstander i kroppens hulrom mv. Grunnleggende elementer i de fleste definisjoner av seksuelle overgrep mot barn, er at handlingen skjer for å tilfredsstille overgriper og at handlingene krenker barnets integritet.

Vold i familiestruktur kan forstås som et mønster av overgrep og manipulerende atferd som kan være fysisk, psykisk, emosjonell, økonomisk, sosial, og/eller seksuell og som overgripere bruker mot deres partner og/eller barn. Atferdsmønsteret er verken impulsivt eller "ute av kontroll" det er derimot målrettet, instrumentalt og har underdanighet og kontroll over offeret som funksjon.

[Kjønnslemlestelse](#) (klikk for mer informasjon)

[Tvangsekteskap](#) (klikk for mer informasjon)

6 Fakta

Forskning tyder på at barn som utsettes for langvarig traumatisk stress kan påføres fysiologiske endringer i hjernen, som følge av stadige "oversvømmelser" av stresshormoner. Voldsutsatte barn har forhøyet hvilepuls, de får ofte problemer med oppmerksomhet, uro og impuls kontroll som kan føre til dårlige skoleprestasjoner og dårlig sosial mestring.

Det er dokumentert at det er like skadelig for barns utvikling å være vitne til vold, som det er selv å bli utsatt for vold. Barn som ser mor eller far bli slått lever med den samme redselen som om volden skulle ramme dem selv. Situasjonen påfører barnet et liv med angst, skam og hemmeligholdelse. Omkring 40% av de barn som vokser opp som vitne til vold utvikler hjelpetrengende psykiske problemer i løpet av livet, mens 20% av barna selv blir voldsutøvere som voksne. En regner med at de fleste voldsutøvere selv har opplevd vold og overgrep i sin oppvekst.

[\(NOVA-rapport 2007 Vold og overgrep mot barn og unge\)](#)

3 selv om handlingsplanen primært er rettet mot barn / unge fra 0-18 år er innholdet og fremgangsmåten relevant for hjemmeboende ungdom over 18 år. Vi tenker spesielt på ungdom som går siste år på videregående skole, men også ungdommer over 18 år i familier der spesielt døtre ikke får flytte for seg selv før de gifter seg, eller flytter inn hos slektninger

6.1 Statistikk

25 % av alle barn i Norge oppgir å ha opplevd minst ett tilfelle av fysisk vold fra en forelder, mens 7 % oppgir å ha opplevd fysisk vold fra begge foreldrene. 8 % av alle barn i Norge oppgir grov vold fra minst én forelder, mens 2 % oppgir grov vold fra begge foreldrene. Hver tiende ungdom oppga at de hadde sett eller hørt minst en av foreldrene bli utsatt for fysisk vold i løpet av oppveksten. Nærmere 6 % har sett eller hørt et tilfelle av grov vold mot minst en av foreldrene, mens andelen som hadde vært vitne til grov vold mot begge foreldrene var under én prosent. Hvert år overnatter 1500 barn på landets krisesentre.

7 Plikt og ansvar

7.1 Offentlig ansatte

Barneverntjenesten er gitt et særlig ansvar for å sikre at barn som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid. For å kunne ivareta dette ansvaret overfor barn som utsettes for vold i familien, er barneverntjenesten avhengig av å motta opplysninger fra andre som kjenner barnets situasjon.

Etter [Barnevernloven](#) § 6-4 har alle offentlig ansatte opplysningsplikt til barneverntjenesten. Plikten gjelder både i situasjoner hvor barneverntjenesten etterspør opplysninger som ledd i sin utredning av en sak etter barnevernloven (etter anmodning), men også i situasjoner hvor offentlig ansatte selv oppdager forhold som man mener at barneverntjenesten bør undersøke (av eget tiltak). Dermed har alle offentlig ansatte en selvstendig og personlig opplysningsplikt (uavhengig av ledelse). Opplysningsplikt til barnevernet gjelder når det er mistanke om at et barn blir mishandlet i hjemmet eller det foreligger andre former for alvorlig omsorgsvikt. Etter straffeloven § 139 har alle offentlige ansatte plikt til å avverge straffbare handlinger, uten hinder av taushetsplikt. Denne plikten er sterkere som offentlig tjenestemann enn som privatperson.

Jordmortjenesten og helsestasjon i Rana er også underlagt plikt til å ha fokus på Vold i nære relasjoner og har dette som faste tema på faste konsultasjoner.

7.2 Helsepersonell

Opplysningsplikten til barnevernet (både etter anmodning og etter eget tiltak) gjelder også for en rekke yrkesutøvere med profesjonsbestemt taushetsplikt, blant annet helsepersonell (se [Helsepersonelloven §33](#)).

Meldeplikt til politiet er for helsepersonell både regulert i [straffeloven § 139](#) og i helsepersonelloven §31.

7.3 Politi

Helgeland politidistrikt prioriterer saksfeltet vold i nære relasjoner høyt.

Straffesakene etterforskes ved lokal driftsenhet og det er utpekt lokal kontaktperson. Politidistriktets fagkoordinator for vold i nære relasjoner, seksuelle overgrep og forebyggende politiarbeid kan kontaktes for drøfting av saker, informasjon om sikkerhetstiltak og andre hjelpeinstanser.

Politiet oppretter sak ved bruk av offentlig påtale når det innkommer melding om vold i nære relasjoner. Barnevernet/ barnevernvakten skal alltid varsles når politiet er på slike oppdrag. (presisert i polititjenesteinstruks § 12-4)

8 Tiltak i Rana Kommune

8.1 Barneverntjenesten

Barneverntjenestens hovedoppgave er å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid. Dette følger av barnevernloven §1-1. Barneverntjenesten kan kontaktes for drøfting i saker.

8.2 Barnevernvakt

Barnevernleder i Rana kommune er i en akuttberedskap på kveld, natt og helg for henvendelser gjennom politi og legevakt. Det jobbes med å etablere en fast barnevernvakt i Rana.

8.3 Politiet

Sikkerhetstiltak er blant annet:

Voldsalarm, besøksforbud, stedsforbud og hemmelig adresse mm.

Det er ikke et absolutt krav at det foreligger anmeldelse for tildeling av disse sikkerhets-tiltakene. Politiets bidrag kommer i tillegg til sikring av egen bolig, alternative kjøreruter, varsling av familie, arbeidsplass og naboer, mv.

Bistand av advokat

Ofre for vold i nære relasjoner vil som regel ha rett til bistand av advokat. En samtale med advokat før innlevering av anmeldelse til politiet er å anbefale.

Barnehuset

[Barnehuset](#) er en del av politiet. Der foregår det dommeravhør, medisinsk undersøkelse og oppfølging av barn, ungdom og psykisk utviklingshemmede når det foreligger anmeldte forhold etter straffeloven.

Erstatning

Voldsofre kan, dersom saken er anmeldt, søke [voldsoffererstatning](#) fra staten. Skjema vil bli utlevert av politiet. Bistandsadvokat kan hjelpe til med dette.

8.4 Krisesenteret i Rana

[Krisesenteret](#) i Rana har som formål å bistå kvinner, menn og barn utsatt for vold i nære relasjoner og partnervold

8.5 Alarmtelefonen for barn og Unge 116 111

[Alarmtelefonen](#) er en gratis nødtelefon for barn og unge.

8.6 Sykehuset i Rana

Sykehuset i Rana foretar medisinske - og helseundersøkelser av barn.

8.7 Familievernet i Rana

Familievernkontoret styres av Barne,- ungdoms- og familiedirektoratet, og **skal** gi tilbud om behandling og rådgivning der det er vansker, kriser eller konflikter i familien. Familievernkontoretet **skal** også foreta lovpålagt mekling ved separasjon og samlivsbrudd.

8.8 Alternativ til vold

Familievernkontoret i Rana har tilbud om samtaler ved sinne- og voldsproblematikk for alle berørte. De har spesifikt tilbud om sinnemestring etter Brøset-modellen. Dette er både et individuelt- og gruppetilbud.

9. Tiltaksplan

Resultatmål	Tiltak	Ansvarlig	Frist
A Samhandling			
Det lages rutine for samhandling av tjenester ved uro/bekymring for barns livssituasjon.	Rutinen gjøres tilgjengelig via intranett. Link Relevante ansatte gjennomgår opplæring. Ved nyansettelser inngår rutinene i opplæring.	Produskjonssjefer. Felles med bhg og skole	Vår 2017

Kompetanseheving i barneverntjenesten i forhold til arbeid med familievold	Nettkurs RVDS	Barnevernleder Seksjonsleder	Høsten 2017
B Identifisering av vold			
Aktuelle fagfolk har kompetanse i å snakke med barn om vanskelige temaer	Opplæring i "Den nødvendige samtalen" "Avdekkings samtalen" Ved nyansettelser gis opplæring i den nødvendige samtalen/ avdekking	Barnevernleder	Løpende
Fagfolk har kompetanse om vold i nære relasjoner og sekundær traumatisering	Sikre at alle ansatte har tilstrekkelig informasjon og oversikt over alle hjelpetiltak.	Aktuelle produksjonsleder I Rana Kommune	Løpende
God og lett tilgjengelig informasjon til barn og unge som opplever vold i nære relasjoner	Kommunens nettsider Interaktiv nettside Facebook mm?	Virksomhetsleder	Høsten 2017
C Forebygging			
Samordne, vurdere og videreføre forebyggende tiltak.	Foreldreveiledning Nettverkscafe Temadager Med mer	Tverrfaglig nettverk mot vold i Rana	Løpende
Fagfolk som arbeider med barn og unge har kunnskap om forebygging av kjønnslemlestelse.	Implementere rutiner Kompetanseheving Kurs/seminarer Brosjyre Internett http://kurs.helsekompetanse.no/vold/hea	Helse Barneverntjenesten	2017
D Hjelpetilbud til voldsutsatte barn og unge og deres omsorgspersoner			
Sikre hjelpetilbud for voldsutsatt barn, unge og deres omsorgspersoner	Sikre oppfølging i egen tjeneste og andre instanser som 2 linje tjeneste.	Alle	Løpende

9 Ansvarlig

Det overordnede ansvaret for gjennomføring og evaluering ligger hos Fagsjef i Avdeling for Barn og familier.

10 Henvisninger – mer om temaet

10.1 Faglitteratur

- Bengtson, M., Steinsvåg, P. Ø., Terland, H. 2004 *Ungdom bak volden* Oslo: Universitetsforlaget
- Bjøranger, Terje 2001 *Tvangsekteskap som begrunnelse for barneverntiltak (Spesialavhandling)*
- Galta, Karen, Olsen, Siri Wik, Gustav 2005 *Mord-selv mord i nære relasjoner* Universitetsforlaget
- Heltne, U. & Steinsvåg, P.Ø. (2011). Barn som lever med vold i familien. Grunnlag for beskyttelse og hjelp. Oslo: Universitetsforlaget
- Isdal, P., Natvig Andreassen, S. M., &
- Thilesen, R. 2003 *Vold i skolen*. Oslo: Kommuneforlaget
- Isdal, Per 2000 *Meningen med volden*
- Råkil, Marius 2002 *Menns vold mot kvinner* Universitetsforlaget
- Skjørten, Kristin 2002 *Lov og rett mot familievold?* Oslo: Pax forlag
- Wikan, Unni 2003 *For ærens skyld – Fadime til ettertanke* Universitetsforlaget

10.2 Rapporter

- Isdal, P. (2002). Vold mot mor er vold mot barn - om barn som vokser opp som vitne til vold i familien.
- *Barn i Norge 2002. Årsrapport om barn og unges psykiske helse utgitt av Voksne for Barn* (s. 49-59).
- Fra Senter for Krisepsykologi, "Sikkerhetsarbeid: barn som lever med vold i familien".
- Molin, P. K. & Råkil, M. (2005). Menns vold i nære relasjoner - et helseproblem?
- *Helsetilsynets årsmelding*
- Mossige, S. & Stefansen, K. (2007). Vold og overgrep mot barn og unge. *NOVA rapport 20/07*.
- Øverlien, C. & Sogn, H. (2007). Kunnskap gir mot til å se og trygghet til å handle. *Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress A/S. Rapport nr 3/2007*
- *Handlingsplan vold i nære relasjoner i Vestfold utarbeidet av 12K*

10.3 Brosjyrer / annet arbeidsmaterieil

Barneombudet (2010). [Å leve med vold i familien...](#) Rapport fra Barneombudets ekspertgruppe med barn som har erfaring fra vold i familien.

[Små vitner til vold](#). Et hefte om skadevirkninger av vold mot barn, og løsninger på dette.

Redd Barna har laget en workshop for ansatte i barnehager, skoler og helsestasjoner om hvordan de kan lage gode beredskapsplaner mot vold og seksuelle overgrep.

10.4 Offentlige utredninger, meldinger og handlingsplaner

- ❑ [NOU 2003:31 "Retten til et liv uten vold"](#)
- ❑ [Handlingsplan "Vold i nære relasjoner"](#)
- ❑ [Handlingsplan mot tvangsekteskap og kjønnslemlestelse 2012](#)

10.5 Internettadresser

[Alternativ til Vold-stiftelse](#)

[Barneombudet](#)

[Human Right Service](#)

[Imdi](#)

[Kilden- kvinneforskning](#)

[Krisesenteret](#)

[Landinfo – utlendingsforvaltningens fagenhet for landinfo](#)

[Landsforeningen for voldsofre](#)

[MIRA senteret](#)

[Nasjonalt kompetansesenter for minoritets-helse](#)

[Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress](#)

[Norges Røde Kors](#)

[Politiet](#)

[Redd Barna](#)

[Regionalt ressurs-senter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging **RVTS**](#)

[SEIF](#)

[Senter for Krisepsykologi](#)

[Universitetet i Oslo, nettsted for litteratursøk](#)

[Utlendingsdirektoratet, \(UDI\)](#)

[Alarmtelefonen](#)

10.5.1 Andre nettsider

[Utop, tidsskrift med fokus minoritetsutfordringer](#)

[Ung – et nettsted for ungdom](#)